

Мр Блаже В. Крчински,
Стручни сарадник у адвокатској канцеларији

УСТАВНА ЖАЛБА КРОЗ ЈУРИСПУДЕНЦИЈЕ УСТАВНОГ СУДА МАКЕДОНИЈЕ

Апстракт: Уставна жалба као супсидијерно правно средство за заштита људских права представља један савремени инструмент за заштиту уставногарантованих права. Ако погледамо њену примену у свим развијеним државама западне еуропе које практикују централизовани систем контроле уставности и законитости преку уставног суда, као (*materia constitutionis*) појављује се и уставна жалба. У овом раду аутор се осврће на питања које су повезане са уставном жалбом у Републици Македонији, међутим акценат је стављен на јуриспуденцију уставног суда јер са нормативног аспекта можемо мало тога сазнати о овом правном средству. Такође свих питања која се јављају као спорна уставни суд их разрешује међутим не увек на исправан начин. Нормативна решења су јако лоша, непостоји закон о уставном суду па цели терет носи пословник уставног суда, коме главна циљ требао би да буде уређење процесних и организационих питања. Одлуке које доноси уставни суд су нејасне и немогу да се протумаче јер их је суд доноси са веома кратким образложењима, а и структура саме одлуке је веома лоша, па ако погледамо неко од решења и одлуке уставног суда уочићемо недостатак иновативности, а пре свега храбрости да се устав тумачи екстензивно, наместо рестриктивно како до сада. За крај поставља се питање јели овај систем који функционише од 1992 године добар систем и јел пружа целовиту заштиту људских права и слобода, барем да достићи оквир заштите који омогућује европска конвенција о заштиту људских права.

Кључне речи: појам уставне жалбе, предмет уставне жалбе, поступак по уставној жалби, одлуке уставног суда.

Уставна жалба као средство за заштиту људских права и слобода заузима значано место у уставном систему сваке развијене еуропске државе. Оно шта је битно нагласити је податак да њена популарност је све веча тако да заузима преко 90 % од укупног броја предмета која се налазе пред уставним судовима. Оно шта је својевремено штичено преко оцене уставности и законитости општих правних аката, данас то је преузела уставна жалба, која је довела до контроле микроуставности, односно тежиште се пренело од контроле уставности општих правних аката на конкретних правних аката, па тако је дошло до „персонализације“ јер се она односи на сваки појединац коме су му повређени његова права и слободе, па он то директно и осети, а преко института уставне жалбе покуша то и да одстрани. Њен значај је велик ако имамо у виду констатацију Проф. Марковића кој наводи: “несумљиво да је највечи домет у заштити права грађана и уставности признавање могућности да се сам грађанин-појединац непосредно обрати уставном суду ради заштите својих права или устава”.

1. ДИЛЕМЕ О НАЗИВУ ПРАВНОГ СРЕДСТА: УСТАВНА ЖАЛБА ИЛИ УСТАВНА ТУЖБА

Када говоримо о уставној жалби у Републици Македонији пре свега не можемо речи да се ради о уставној жалби како је познају вечина европских земаља. Нормативна уређеност овог института код нас је сувише општа и неодређена међутим имајучи у виду да она садржи све неопходне елементе института уставне жалбе (додуша у рестриктивнијем обиму него код других држава) можемо речи да у Македонији постоји уставна жалба, но са једном терминолошком разлику, а то је да ни у Уставу, а ни у пословник о раду Уставног суда није тачно предвиђен назив овог института. Имено Устав Републике Македоније у чл. 110 став 1 алинеја 3 наводи да „ Уставни суд штити слободе и права човека и грађанина који се односе на слободе уверавања, савести, мисао, и јавно изражавања мисао, политичко удруживање и деловање и забране дискриминација грађана по основ пол, расе, верска, национална, социјална и политичка приданост.“ Но никуд се непомиње њен назив. Тек у пословнику о раду Уставног суда у чл.51 наводи се да сваки грађанин кои сматра да са појединачног акта или радњу му је повређено право или слобода утврђени у чл. 110 став 1 алинеја 3 устава Републике Македоније, **може да потражи заштиту од Уставног суда.....** тек у чл.52 наводи се да је ту реч о **захтеву**, да би се у чл. 53 пословника изнедрио назив **захтев о заштити слобода и права**. По мени назив

захтев о заштиту слобода и права је крајније непрецизан и од њега не произлази саме суштине овог процесноправног института и не може се наслутити о чему се тачно говори, шта отвара дилему о његовом тачном поимном опредељивања.

У Македонији ни стучну ни научну јавност није сасвим прецизна када је реч о назив овог института. Имено пре свега о томе је јако мало писано, веч у неколико радова и лапидарно се помиње у уђбеницима по уставног права. Заједно се помињу и термини уставна жалба и уставна тужба, а при томе се не наводи у чему је разлика. Такође, није посвим исправно да назив овог института остане захтев, па намече се питање како би требало тачно назвати овај правни институт. Иако је ово питање веч апсолвирано у компаративној правној мисли, ипак сматрам да је то код нас итекако значајно.

Ако погледамо компаративна решења дочићемо до закључак да најраспространетија је употреба термина, **уставна жалба**, који користи ЊЕМАЧКА, АУСТРИЈА, РУСИЈА, ЧЕШКА, СЛОВАЧКА, ПОЉСКА, СРБИЈА, ЦРНА ГОРА, СЛОВЕНИЈА, док земљама шпанског говорног подручја користе назив **ампаро**, ШПАНИЈА, ПОРТУГАЛ и земље Латинске Америке, док једино у ХРВАТСКА се користи назив **уставна тужба**. Имајучи у виду утјецај Хрватске литературе и искуства у Македонском правном систему, у нашој стручној и научној јавности опстојао је термин уставна тужба, иако досад се није озбиљно поставило питање у чему је разлика и како би требало ми да назовемо овај процесноправни институт са уставном жалбом или тужбом. Наравно како говори и сам наслов овог подглавја разлика је искључиво термилошка, при чему се не доводи у питање суштина овог правног средства. Међутим тачно поимно опредељивање назива је изузетно битно јер се њему на прецизан и сликовит начин објашњава и донекле усмерава сам поступак.

У малобројних радова које су написане на овој теми код нас дилема још постоји, мада неки сматрају да је то и безазлена дискусија која не треба посвечивати много пажње. Насупрот томе мој је став сасвим супротан, јер сматрам да тачан назив овог института може у многу штошта допринети о његовом правилном и прецизном опредељивање. Приклољујем се ставу да је најсоодветније да се овај процесноправни институт назове уставна жалба јер се том називом даје детаљан и сеобухватан приказ о циљу и значај самог института. Термин уставна жалба говори пре свега да се ради о супсидеијерно правно средство, јер сам назив уставна упучује на поступак пред Уставни суд који је издвојен

од редовних судова, а назив жалба на томе да се не ради о покретање новим поступком (у материјалном смислу), него о довршетак претходно започети пред редовним судовима (са једном забелешком да је акценат стављен једино на људских права која су заштићена у уставу).

И сама хрватска научна јавност наводи да је сам термин уставна тужба непрецизан и није најсретније изабран јер сувише потсеча на парнични поступак. О томе говори бивши судија уставног суда Здравко Братовчак који каже: „ По нашем мишљењу појам уставна тужба није баш најсретније изабран јер сувише потсеча на поступак пред редовним судовима, а то донекле и усмјерава поступак по уставној тужби. На први се поглед чини да питање назива тог правног средства је безначајно, но нажалост то није тако. Такав наш закључак произлази из досадашње праксе Уставног суда. Вјероватно би сврси тог уставноправног средства више одговарао назив „уставна жалба“ Ипак сам појам тужба, не преставља уставну категорију веч се такав назив изнедрио у чл. 62 уставном закону о уставном суду Републике Хрватске.

Но тако не сматра Проф. Др. Един Шарчевић који када говори о оставној жалби у Немачкој (Verfassungsbeschwerde) наводи следече: „ Ријечи Beschwerde је овде превођена као „тужба“ због тога што у овом поступку подносилац захтева фунгира као покретач поступка и наступа као „тужилац“ који подноси доказе и поставља захтевечија се валидност тек треба установити. Осим тога није искључена могућност контрадикторног поступка, заправо, у вечини случајева се води као контрадикторан поступак. С обзиром на позицију покретача поступка (*apelanta*) и на уобличавање поступка, чини се да је појам тужбе ближи духу домашних језика и у том смислу је овде треба и схватити”

2. ПРОЦЕСНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ

Да би се могао Уставни суд упуштити у одлучивање предмета спора неопходно је да сама уставна жалба испуњава низ услова. Испуњетост тих услова називају се процесне претпоставке. Важно је приметити да према Пословник о раду Уставног суда Македоније, низ услова који треба да буде испуњен је одређен у чл. 52 и то уставна жалба треба да садржи: да се наведу разлози због које се подноси уставна жалба, правни акт или радњу са којим је учињена повреда, факте и чињенице на којима се заснива уставна жалба, као и других података које су потребни да Уставни суд одлучује. Такође захтева се кумулативна испуњетост процесних претпоставки, тако да уколико једна од њих није испуњета, то повлачи за себе непотпуност уставне жалбе и суд се не упушта у њено

даље разглеђивање, већ је одбацује због ненадлежности или непостојање других процесних разлога.

2.1. Тко све може поднети уставну жалбу

Према Уставу Македоније право да поднесе захтев за заштиту људских права и слобода има сваки човјек и грађанин. Ова формулација је у сагласности са међународних конвенција где формулација човјек или грађанин је свеобухватна и односи се освим на права и слободе грађанина предметне државе и на права и слободе сваком странцу или апатриду, коме са актом или дејством јавне власти повређене су његове права и слободе. Међутим пословник Уставног суда Македонија је рестриктивнији него сам Устав и у њему право да поднесу захтев имају само грађане Македоније. Сам концепт грађанина је много ужи од концепт човека као страна која има легитиман правни интерес. Па зато неки професори уставног права сматрају да Уставни суд у свом пословнику уградио противуставну одредбу. Такође од ове формулације не произлази ни право правних лица као легитиман учесник у уставносудски поступак. Неки аутори сматрају да низ јуриспуденцију уставног суда можемо забележити да свакоме коме су повређена уставно гарантована права и слободе, може подњети захтев за њихову заштиту. Међутим анализирајући досадашње праксе произлази следеће:

од досад подњетих захтева уставном суду нема ниједан захтев који је поднет од стране иностраног државјанина (иако имамо пресуде Еуропског Суда за Људска Права у Стразбуру са којим страним државјанина им се утврђује повреда права и слобода од стране државе Македоније).

уставне жалбе које су поднете од правних лица (само домаћа правна лица, у досадашњој пракси није поднет захтев од стране страних правних лица) су одбачени са решење Уставног суда као неутемељена са следече образложење: “шта се тиче захтјева правних лица да буду признати као легитиман учесник у поступку заштите слобода и права човјека и грађанина сагласно чл. 110 алинеја 3 Устава и чл. 51 пословника Уставног суда Македоније **јасно произлази да Уставни суд штити само слободе и права човјека и грађанина**” међутим осим овај захтев из којег јасно и недвосмислено произлази однос Уставног суда према правних лица као легитимирана страна у поступку пред Уставним судом је да осим права и слободе који се уставом гарантовани, повриједи могу да трпе и правна лица. Особено је то изражено код права политичког здруживања и деловања како и код права и слободе вероисповести.

О томе судија Игор Спиоровски у сом издвојеном мишљењу говори следеће:.....пред овај суд поставља се питање о признавању активне легитимације у поступку заштите људских слобода и права пред Уставног суда, у случајевима где се ради о слободи и права које имају колективних аспеката као што су слободe вероисповести и слободe политичког удруживања и деловања, која штити Уставни суд сагласно чл. 110 устава Македоније. У овим случајевима заштита слободe и права човјека и грађанина које се остваривају преко формирања религиозних заједница или политичких странака и њихово деловање, не може се свести на један једини појединац, као шта и њихова повреда не може постојати у односу на једног појединца, а да непостоји истовремено и за остала лица у тој организацији. У том смислу примера ради, забрана регистрацију политичке странке или забрана њеног деловања има последице врз појединачних права политичког организовања и деловања, **но према мојем мишљењу, легитимира и организацију а не само појединца.....**“ Иако ово питање није нормативно уређено, из јуриспуденције уставног суда недвосмишљено произлази да правна лица немогу се јавити као легитимирана стана у поступку заштите слобода и права загарантована уставом пре уставног суда.

Међутим изузетно је занимљив однос устава и пословника о раду уставног суда. У самом уставу као шта смо поменули предходно штите се слободe и права човјека и грађанина, док у пословнику о рада уставног суда у чл. 51 наводи се да уставни суд штити слободe и права грађанина. Екс судија уставног суда Јордан Арсов наводи да „у пракси уставног суда је остранио неусаглашеност устава и пословника уставног суда у коме је предвиђено да само „грађанин“ а не и „човјек“ може да поднесе захтев за заштиту слобода и права која су уставногарантована и да суд узима у рад свих захтева подњети и од „човјека“ како и од „грађанина“ (страни државјанин или особа без државјанства). У досадашњој 20 годишњој пракси уставног суда није било случаја где као страна у поступку јавља се страни државјанин или апатрид, па тако да неможемо извучи закључак дали би уставни суд одлучивао према рестриктивнијем пословничком или опширнијем уставном решењем. Можемо само закључити да термин „грађанина“ није у „духу“ Еуропске Конвенције о Људским Правима и је рестриктивнији од термин „човјека“, па можемо се само надати да ће уставни суд уколико дође до поврједe уставнозагарантованих права, упуштити се у одлучивање и нече одбацити захтев због недостатка активне легитимације „човјека“ (страног државјанина) чак што више, то је и уставна категорија сагласно чл. 110 алинеја 3 устава.

2.2. Коначни правни акт као услов за подношења уставне жалбе

Једна од процесних претпоставки је да особа коју су јој повређена слобода и права, потражи заштиту од стране редовног или надлежног органа (судски, вансудски или управни) и уколико и тих органа не отстране повреде ондак су испуњени услови за подношење уставне жалбе. Оно шта је предвиђено у пословник о раду уставног суда је да уколико се ради за коначаног или правоснажног појединачног акта или радњу подносиатељ може да потражи заштиту. Међутим никуд у пословник се не помиње који су ти коначни или правоснажни појединачни акти. Уставни суд није до сад изашао са начелним правним ставовима из којег би се закључило који акти (судске, законодавне или извршне власти) могли би се рачунати као коначни. У недостатак нормативних решења који би поједноставиле рад адвоката и подносиатеља уставне жалбе, овакво тумачење морамо и можемо једино извучи из јуриспуденције уставног суда. Имено уставни суд у више наврата у својим решењима уставне жалбе одбацује због пропуштање рока и ненавремености, и каже да акт је постао **правоснажан и коначан у момента добијање одлуке апелационог суда**, односно по одлучивање о жалби. Неки посносиоци уставне жалбе који су потражили и неки ванредни правни лек да оспоре коначну одлуку, уставни суд их одбацује јер су пропустили рок, а сама одлука је постала правоснажна и коначна са одлуке апелационог суда. Заиста није јасно зашто се уставни суд одлучио за овакво решење, и није предвидео исцрпљивање неког ванредног правног лека, (наравно уколико је допуштен у конкретном случају) са шта би се оставило да Врховни суд оцени дали је пресуда редовних судова основана и на закон заснована, па да након тога пристапи њеном испитивању. Са овом би уставни суд само „надопунио принцип супсидијарности“ и увео би још један допунски услов који трбало би да подностиатељ уставне жалбе испунити, међутим би превенирао да се упушти у одлучивање по уставној жалби, а касније да тај правни акт биде поништен или враћен на поновни поступак пред редовним судовима. Исто тако македонски уставни суд има обемну праксу у дјелу шта све подразумева под коначним и правоснажним појединачним актом.

Шта се тиче пак до видова правних аката који могу да буду предмет уставне жалбе, Уставни суд са решењем У.бр.253/2009-0-0 у образложење наводи да он је надлежан да поступа по уставним жалбама грађанима који тврде да са коначним актом им је повређено одређено право или

слобода при шта је **ирелевантно од ког органа или суда је тај акт**, ским је та повреда учињена.

2.3. Корпус уставно-заштићених права

Када говоримо о уставној жалби у републици Македонији и њених процесних претпоставки неопходно је да поменеме корпус заштићених права који уставни суд штити. На први поглед произлази један озбиљан недостатак овог процесноправног института. Имено сагласно чл. 110 алинеја 3 устава републике македоније уставни суд штити права и слобода човјека и грађанина које се односе слободе убеђења, савести, мисли и јавно изражавања мишљења, право на политичко удруживање и деловање, као и на забране дискриминације међу грађанима на основу пола, расе, религије, националне, друштвене или политичке припадности. Имено устав Македоније у глави три која носи назив „економска, социјална и културна права“ има укупно 24 права која устав штити. Одавде неминовно је напоменути податак да се чл. 110 алинеја 3 штите само 3 групе права од укупно 24 утврђена права, па логично се намеће питање зашто уставотворац кад је писао устав се определио баш за ова три права и слободе. Свакако да корпус права који је сада предвиђен је преузак и пререстриктиван и то је један од главних разлога шта до сада немамо велики број поднетих уставних жалби и тако мал проценат успешности исте. Само за поређење уколико узмемо у обзир податак да је Република македонија у 1997 год. Ратификовала еуропска конвенција о заштити људска слобода и права и само на основу конвенције пред суду у Стразбуру до сад против Македоније су поднете преко 100 жалбе а око 20 од њих су уважена и констатовано је да Република Македонија је прекршила права која су гарантована у конвенцији. Логично се намечће закључак да је (корупс уставнозаштићених права) преуско постављен, и стога сама уставна жалба губи своји смисао као ефикасно средство за заштиту уставногарантованих слобода и права као задњи бедем у националном правном поретку. Па зато оно што сад констатује Европски суд за људска права могао би да чини и Уставни суд само уколико се повеча корпус уставногарантованих права која уживају уставносудску заштиту.

2.4. Рок

Према пословник о раду Уставног суда Републике Македоније рок, са којим се допушта подношење уставне жалбе износи два месеца од дана

достављања коначног или правоснажног појединачног акта, односно од дана предузимање радње с којом је поврједа учињена, но не дуже од 5 година од дана његовог предузимања. Уколико урадимо компаративни преглед законских решења које се тиче самог рока, можемо дочи до закључка да рок може трајати од 30 до 60 дана. Формулација која срећемо у чл. 51 пословника (2 месеца) сматрам да је застарена и више се не користи у законима о уставним судовима, и сматрам да би требала бити замјењена са формулацијом 60 дана јер се тако врши прецизније рачунање рока. Шта се тиче почетка пресметивања рока, код коначног и правоснажног појединачног акта рок почиње да тече од дана примитка самог акта, док објективни рок износи 5 година, а он почиње да тече од момента сазнања за неку радњу. Рок се рачуна у сагласности са општим процесним правилима.

3. ПОСТУПАК ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ

Поступовна питања су уређени са пословником о раду уставног суда. У њему је предвиђен посебни поступак за уставној жалби и то Глава 4 од чл. 51 до чл. 57 пословника. Све одредбе које нису уређене са главом 4 и посебним поступком по уставној жалби примењује се поступовне одредбе о оцени уставности и законитости (чл. 68 пословника Уставног суда).

3.1. Претходни поступак

Сваки подносилац уставне жалбе доставља уставну жалбу до уставног суда. Након примитка уставне жалбе суд упишује у својим уписницима и оформује нови предмет. Судија и стручни сарадник коме је додељен предмет воде претходни поступак у сагласности одредбе овог пословника. Најкасније у рок од 10 дана, а кад се ради о уставној жалби грађанин који се позива на заштиту слобода и права утврђена уставом, у рок од 3 дана од дана примитка предмета, судија и стручни сарадник су дужни да предузму неку радњу у претходном поступку. Уставну жалбу – захтјев у рок од три дана након примитка, доставља се на одговор доносиоца појединачног акта, односно до органа који је преузеу радњу са којим се повређују права и слободе. Рок за одговор износи 15 дана. У току претходног поступка судија или стручни сарадник могу да позову сваког учесника због прикупљања информација и обављања консултативног разговора. Судија коме је предмет додељен највише (најкасније) за 30 дана од примитка уставне жалбе подноси **реферат**

за пленарној седници. Са подношења реферата завршава претходни поступак. У претходном поступку судија не може да одбаци уставну жалбу.

3.2. Пленарна седница

Претседник Уставног суда заказује пленарној сједници и писмено обавештава судије за дана и времена одржавања. Писмено обавештење садржи реферате које су предмет те сједнице са нацрт одлукама и нацрт решењима. Писмено обавештење доставља се судијама најмање 7 дана пре одржавања сједнице, а само у одређеним ситуацијама када то захтева хитност поступка одређеног предмета, сједница се може одржати и у краћем року. Уставни суд у теку трајање поступка може донети решење са којим се зауставља извршење појединачног акта уколико са њихово извршавање могле би наступе поседицекоје би биле тешко острањиве. Уставни суд на сједници може одбацити уставну жалбу ако: није надлежан да одлучује по њу, ако за иста ствар је више одлучивао, ако постоје друге процесне сметње да по њу одлучује. Због разјашњавања чињеничног и правног стања по одређеним предметима у свакој фази поступка Уставни суд може да одлучи одржати припремну сједницу. На тој седници позивају се сви учесници поступка, стручних органа и организација како и научних и стручних радника, који ће суд одредити. Са позивом они добијају и реферат у коме се налазе спорна правна питања и правних схватања који су били истакнути у претходном поступку. Њима се обраћају Претседник суда и судија извештач, које износе спорна правна питања и тада се даје реч присутнима да искажу своје ставове и мишљења. Судије могу да постављају питања и износе мишљења и коментара у вези предмета. У поступку по уставној жалби по правило Уставни суд одлучује на јавној седници.

На јавној седници се позивају учесници у поступку као и народни правобранитељ (народен правобранител). Јавна седница се може одржати уколико су на њој присатни најмање 5 судије, она се такође може одржати и ако неко од учесника у поступку или народни правобранитељ није присутан, а уколико имају уредне покане. Уводна излагање има судија извештач, а затим са својим ставовима могу се обратити учесници у поступку. На јавној расправи Уставни суд одлучује дали ће се изводити доказе каје су изведене у претходном поступку. Ако се укаже у току расправе на неки нови доказ који није претходно изведен, он се може извести на самој јавној сједници. Након тога кад Уставни суд оцени да је исцрпљен предмет саме расправе Претседник суда закључује јавну

сједницу и обавештава учеснике на који че начин да биде саопштена одлука суда. Уколико у тока поступка подносилац повуче уставну жалбу тада суд запира поступак. Након одржане јавне расправе судије гласају, а гласање се одвија без присаство јавности. Имајући у виду да није предвиден посебан начин гласовања, одлуке се доносе са већином гласова укупног броја судија.

4. ВИДОВИ И ДЕЈСТВО ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ

Према свом карактеру одлуке уставног суда су општообавезујуче, коначне и извршне. То значи да се против одлуке уставног суда не може поднети жалба, да орган који је надлежан дужан је спровести одлуку уставног суда и да су оне обштеобавезујуће т.ј. да се односе на широки круг адресаната. Према пословнику о рада уставног суда, Уставни сагласно чл. 69 Уставни суд доноси: одлуке, решења и закључци. Доноси одлуке када решава о меритуму уставне жалбе, док решења доноси када се запира поступак по уставној жалби и када се уставна жалба одбацује због недостатака процесних претпоставки или ненадлежност органа, док закључци за радње које се преузимају током поступка. Морам напоменути Уставни суд Македоније у форми самог решења не прави разлику помеђу решење о обустављању поступка и решење о одбацивања уставне жалбе, већ само наводи да је уставна жалба одбачена, а од образложења самог решења треба се протумачити о који разлог се ради. Када говоримо о дејство одлуке по уставним жалбама треба напоменути да према чл. 82 наводи се да када доноси одлуку која се тиче чл. 110 алинеја 3 устава, Уставни суд ће одредити начин отстранивања последица примене појединачног акта или радње којима су права или слободе били повређени.

Треба нагласити податак да је од 1992. год када почела примена уставне жалбе па се до 9 мјесеца 2011. год. Уставни суд је донио само једну одлуку са којим се поништава акт изборне комисије, и у њу за разлику од нормативно решење пословника чл. 82 где се наводи да суд сам одређује како ће се отклонити последица, у овој одлуци није навео како да се отклони последица. Радило се о специфичној ситуацији јер је било онемогучено право да се кандидује за претседник општине Зајас. У моменту доношење одлуке избори су били окончани па тако се уставни суд није могао произнети дугачије, међутим морам поменути да у сличној ситуацији уставни суд Србије кад се одлучивао о уставној жалби Уж.134/7 када није било могуће враћање у пријашно стање то суд и наводи у одлуци.

5. ЗАКЉУЧАК

Од свега наведеног можемо слободно закључити да уставна жалба у Републици Македонији није прецизно нормативно уређена, има уски корпус уставно-заштичених права, принцип супсидијарности није у потпуности примјењен, док о виду и дејство одлуке и да не говоримо. Треба напоменути да је неопходно донети закон о уставном суду у којим би се детаљније одредиле процесне претпоставке, одредио би се поступка по уставној жалби при чему би се дала могућност да се суди у панелима, а не само на пленарниј седници, шта би довело до вече ефикасности. Треба се повечати корпус уставно-заштичених права но ту треба бити опрезан да не би се ишло од једну у другу крајност, т.ј. приклонио бих се њемачком моделу у коме се штите само грађанска права и слобода, а не и економских и социјалних права. Број судија уставног суда од 9 требало би се повечати на 12 јер са „потпунија“ уставна жалба повечала би се потреба од вечег броја судија. Све у свему треба се приступити аналитички и пажљиво у процесу „увођење“ уставне жалбе у уставном систему Македоније, и да се примене позитивна искуства. Наравно мора се очекивати повечавање број уставних жалби при чему би се тежиште пребацило од оцене уставности и законитости, на поступање по уставној жалби.

*Mr Блаже Крчински, Уставна жалба кроз јуриспруденције уставног суда
Македоније, Зборник радова Правног факултета у Нишу, LXIV, стр. 343-356*

Mr. Krcinski Blaze,
Law office associate

**CONSTITUTIONAL COMPLAINT TROUGHT
JURISPUDENCE OF THE CONSTITUTIONAL
COURT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA**

Summary

In this paper autor analized the constitutional complaint in the republic of Macedonia, but because normative solutions are not so good and clear, we came with another approach trought jurisprudence of the constitutional court. This way we can annalized how the court is acting and how is filling the gap that occurs in the normative sense. Afcourse the nonexistence of the constitutional court act is the main problem so the rules of procedure is thaking all "weight". In this situation constitutional court is acting arbitrary, because id onlu limited bu the constitution and the rules of procedure witch are bringed by him. Judges are afraid to interpreteded the constitutional rights and freedoms more extensively, witch result with just one positive decision from more than 180 withc are bring before the court in last 20 years. At the end it is necesery to change the constitution, to bring the constitutional court act in wich we can provide more detail and biger role of the constitutional complaint as a legal remedy.

Key words: *Meaning of the tearm Constitutional complaint, Subject of constitutional complaint, Rules of procedure by Constitutional court when is deciding on constitutional complaint, Constitutional court decisions.*

